

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ТА ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<https://doi.org/10.34142/23129387.2022.66.03>

УДК 159.9

ORCID 0000-0002-0804-6607

ORCID 0000-0002-5138-9226

ПСИХОЛОГІЧНІ КОРЕЛЯТИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

**Володимир Г. Березний^{1ABCD}, Вікторія В. Ворожбіт-
Горбатюк^{2AE},**

*1 - аспірант кафедри психології і соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: v.berezhnyi31@gmail.com*

*2 - професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені
Г.С. Сковороди, Україна
E-mail: gorbatykvv@ukr.net*

Актуальність дослідження визначається професійною специфікою розвитку саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів соціальних фахів, яка має бути вивчена.

Мета дослідження: виявити особливості саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів соціономічних фахів.

Методи дослідження: методика дослідження стилю саморегуляції студентів В. Моросанової, опитувальник «Академічна саморегуляція» Р. М. Райана, Д. Р. Коннелла, адаптований М. В. Яцюк (2008), опитувальник само ефективності Єрусалема (1996) опитувальник імпліцитних теорій інтелекту. Вибірка представлена 247 студентами.

Результати дослідження: у статті представлені результати кореляційного аналізу показників саморегуляції навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців соціономічного профілю.

Висновки: Самоефективність є ключовою характеристикою, пов'язаною із саморегуляцією навчально-професійної діяльності майбутніх психологів. Для майбутніх педагогів ключовою здатністю у процесі становлення саморегуляції навчально-професійної діяльності є

самоефективність, натомість для майбутніх правознавців поряд із самоефективністю високої значущості набувають імпліцитні теорії нарощуваного інтелекту. У майбутніх журналістів найбільш пов'язаними із особистісними властивостями характеристиками є моделювання програм навчання та гнучкість у їх перебудові. Найбільш значущою детермінантною саморегуляції навчально-професійної діяльності є імпліцитні теорії інтелекту, крім того значущими є негативні зв'язки із зовнішньою регуляцією навчання. У майбутніх менеджерів найбільш пов'язаними із особистісними властивостями характеристиками є моделювання програм навчання та здатності до планування та надійність у реалізації навчання. Самоефективність та імпліцитні теорії нарощуваного інтелекту позитивно корелюють з усіма показниками саморегуляції навчально-професійної діяльності у майбутніх правознавців, крім того виявлено низку негативних зв'язків із екстринсивним та інтроєктованим регулюванням навчання.

Ключові слова: саморегуляція, навчально-професійна діяльність, студенти, соціономічні професії, імпліцитні теорії інтелекту, самоефективність.

Psychological correlations of self-regulation of educational and professional activity of future socionomic professionals

Vologymyr H. Bereznyi^{1ABCD}, Viktoriia V. Vorozhbit-Horbatyuk^{2AE},

*1 - graduate student of Department of Psychology and Social Work,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine
E-mail: v.bereznyi31@gmail.com*

*2 –professor of the department of Educology
and Innovative Pedagogy, H.S. Skovoroda Kharkiv national
pedagogical university, Ukraine,*

E-mail: gorbatykvv@ukr.net

Relevance of the study is determined by the professional specificity of the development of self-regulation of educational and professional activity of students of social specialty, which must be studied.

Aim of the study: to identify the peculiarities of self-regulation of educational and professional activity of students of socio-economic professionals. Research Methods: Methodology for Study Self-regulation of Students V. Morosanova, Questionnaire "Academic Self-Regulation" R. Ryan, D. Connell, adapted by M. Yatsyuk (2008), questionnaire of the efficiency of Jerusalem (1996). The sample is represented by 247 students.

***Results of the study:** the article presents the results of correlation analysis of indicators of self-regulation of educational and professional activity of future specialists of socio-economic profile.*

***Conclusions:** Self-efficiency is a key characteristic related to the self-regulation of educational and professional activity of future psychologists. For future educators, self-efficiency is a key ability in the process of self-regulation of educational and professional activity, but for future jurists, along with self-efficiency, implicit theories of increased intelligence become of high importance. In future journalists, the most related to personal characteristics are modeling training programs and flexibility in their restructuring. The most significant determinant self-regulation of educational and professional activity is implicit theories of intelligence, in addition, significant relationships with external regulation of learning are significant. Future managers are most related to personal characteristics of characteristics modeling training programs and planning ability and reliability in learning. Self-efficacy and implicit theories of increased intelligence are positively correlated with all indicators of self-regulation of educational and professional activity in future jurists, in addition, a number of negative links with extracessive and introduced learning regulation have been identified.*

***Keywords:** self-regulation, educational and professional activity, students, socio-economic professions, implicit theories of intelligence, self-efficiency.*

Вступ. Сучасне суспільство висуває нові вимоги до майбутнього фахівця. У соціономічних професіях проблема успішності у професії розкривається у категоріях задоволеності працею та інтересу до її предмету, саме тому виявлення регулятивних детермінант саморегуляції процесом оволодіння майбутнім соціономічним фахом є нагальною проблемою сучасної психологічної практики. У нашому попередньому дослідженні (Бережний, 2021) було показано, що існує професійна специфіка розвитку саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів соціальних фахів. Утім залишається відкритим питання про особистісні кореляти саморегуляції у межах різних фахів.

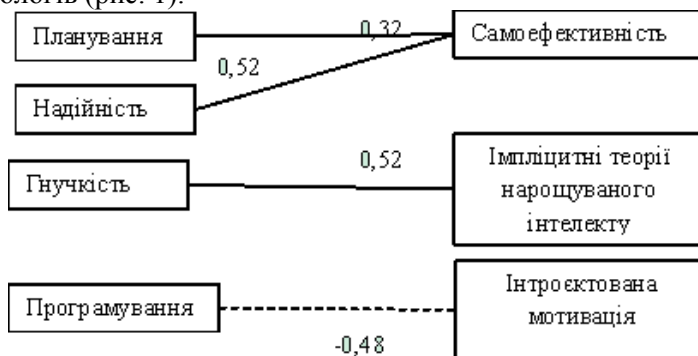
Мета дослідження – виявити особливості саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів соціономічних фахів.

Вибірка дослідження визначалась через рандомізацію та складена 247 студентами 2-4 курсів, що навчаються за

спеціальностями «право» (37 осіб), «психологія» (33 особи), «журналістика» (36 осіб), «соціальна робота» (46 осіб), «менеджмент» (39 осіб) та «педагогіка» (56 осіб) у рівному співвідношенні за курсами та статтю.

Методи дослідження. Комплекс психодіагностики особливостей саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів соціономічних фахів складений такими методиками: 1) опитувальник «Стиль саморегуляції студентів – ССС-2011» В.І. Моросанової (2015), 2) опитувальник «Академічна саморегуляція» Р. М. Райана, Д. Р. Коннелла, адаптований М. В. Яцюк (2008), 3) опитувальник само ефективності Єрусалема (1996) 5) опитувальник імпліцитних теорій інтелекту (Гордеева, 2013).

Результати. Розглянемо психологічні кореляти саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів-психологів (рис. 1).

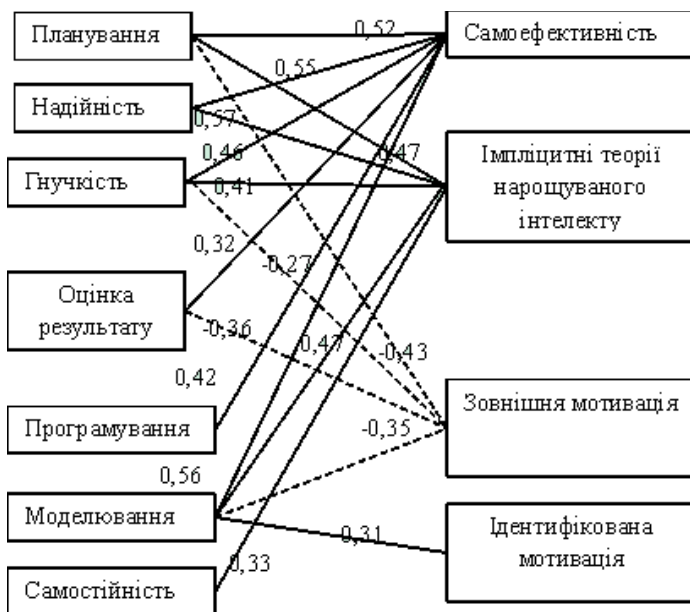

Рис. 1. Кореляційні зв'язки саморегуляції навчально-професійної діяльності та самоефективності, імпліцитних теорій та академічної саморегуляції у студентів-психологів.

Визначено чотири значущих зв'язки між показниками саморегуляції навчально-професійної діяльності та само ефективністю, імпліцитними теоріями та інтроєктованою мотивацією навчання. Отже, здатності до планування власної програми навчання та надійність у її реалізації властива студентам-психологам, які переконані у власній ефективності у

житті та професійному навчанні. Гнучкість у перебудові навчальних планів властива студентам-психологам, які переконані у тому. Що їх інтелектуальні здібності є гнучкими та піддаються змінам. Здатність до побудови індивідуальних програм навчання та самоосвіти у студентів-психологів негативно пов'язані із соромом як регулятором навчання у виші.

Розглянемо психологічні кореляції саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів-педагогів (рис. 2).

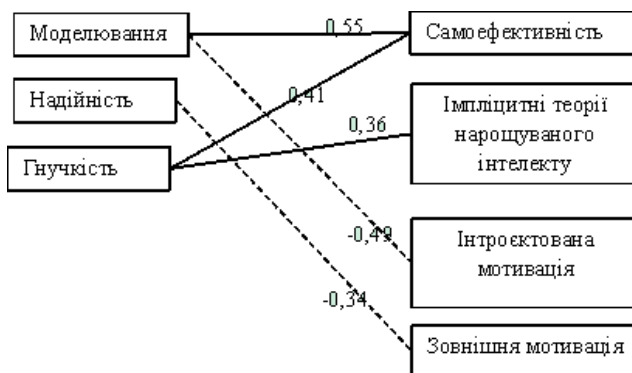

Рис. 2. Кореляційні зв'язки саморегуляції навчально-професійної діяльності та само ефективності, імпліцитних теорій та академічної саморегуляції у студентів-педагогів.

У студентів-педагогів здатність до планування навчально-професійної діяльності прямо пропорційна самоефективності, імпліцитним теоріям нарощуваного інтелекту та обернено пропорційна – зовнішній мотивації навчання у виші. Надійність

саморегуляції навчання тим вище розвинена, чим більше виражена у студентів самоефективність, переконаність у можливостях власного інтелектуального розвитку. Гнучкість саморегуляції навчально-професійної діяльності майбутніх педагогів позитивно пов'язана із самоефективністю, імпліцитними теоріями та негативно – із зовнішньою академічною мотивацією. Оцінка результату позитивно корелює із само ефективністю і негативно – із зовнішньою академічною мотивацією. Здатність до програмування навчальної діяльності має лише один значущий зв'язок – із самоефективністю. Здатність до моделювання стратегій навчально-професійної діяльності тим вище розвинена, чим більше розвинені само ефективність, імпліцитні теорії нарощуваного інтелекту, проявляється ідентифікована саморегуляція навчання у виші та чим менше розвинена зовнішня мотивація навчання. Самостійність у навчанні у виші тим більше розвинена, чим більше студенти переконані у тому, що за умов цілеспрямованого саморозвитку розумові здатності можуть розвиватись.

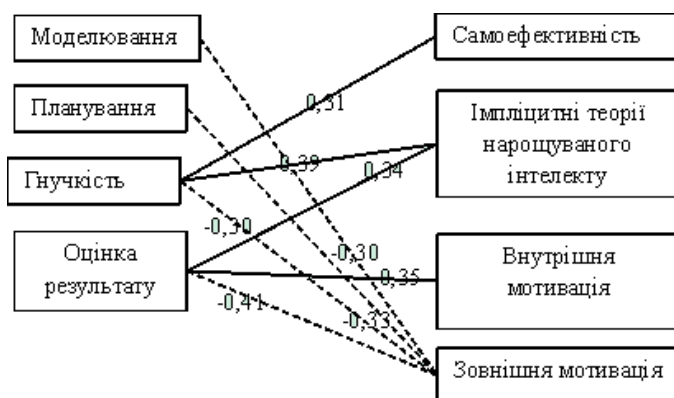
Розглянемо психологічні кореляти саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів-журналістів (рис. 3).

Рис. 3. Кореляційні зв'язки саморегуляції навчально-професійної діяльності та само ефективності, імпліцитних теорій та академічної саморегуляції у студентів-журналістів.

Майбутні журналісти характеризуються меншою кількістю зв'язків із показниками самоефективності, академічної мотивації та імпліцитних теорій інтелекту. Так, моделювання характеризується позитивним зв'язком із само ефективністю та негативним – із інтроектованою мотивацією навчання. Надійність негативно корелює із зовнішньою мотивацією, а гнучкість у побудові стратегій навчання у виші тим більше розвинена, чим більше проявляються самоефективність та імпліцитні теорії нарощуваного інтелекту.

Розглянемо психологічні кореляції саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів-соціальних робітників (рис. 4).

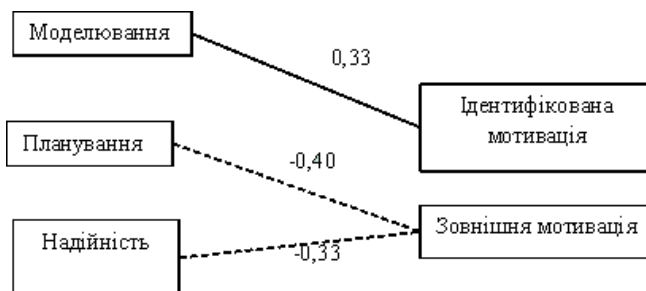

Рис. 4. Кореляційні зв'язки саморегуляції навчально-професійної діяльності та само ефективності, імпліцитних теорій та академічної саморегуляції у майбутніх соціальних робітників.

Показники гнучкості позитивно корелюють із само ефективністю та імпліцитними теоріями інтелекту. Показники моделювання, планування, гнучкості та оцінки результату негативно корелюють у майбутніх соціальних робітників із зовнішньою мотивацією навчання у виші. Показники оцінки результату позитивно корелюють із імпліцитними теоріями

нарощуваного інтелекту та внутрішньою академічною мотивацією у студентів.

Розглянемо психологічні кореляти саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів-менеджерів (рис. 5).

Рис. 5. Кореляційні зв'язки саморегуляції навчально-професійної діяльності та само ефективності, імпліцитних теорій та академічної саморегуляції у студентів-менеджерів.

Показники моделювання у майбутніх менеджерів позитивно корелюють із ідентифікованою мотивацією навчання у виші. Показники планування та надійності саморегуляції навчально-професійної діяльності негативно корелюють із зовнішньою академічною мотивацією навчання у виші.

Розглянемо психологічні кореляти саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів-правознавців (рис. 6).

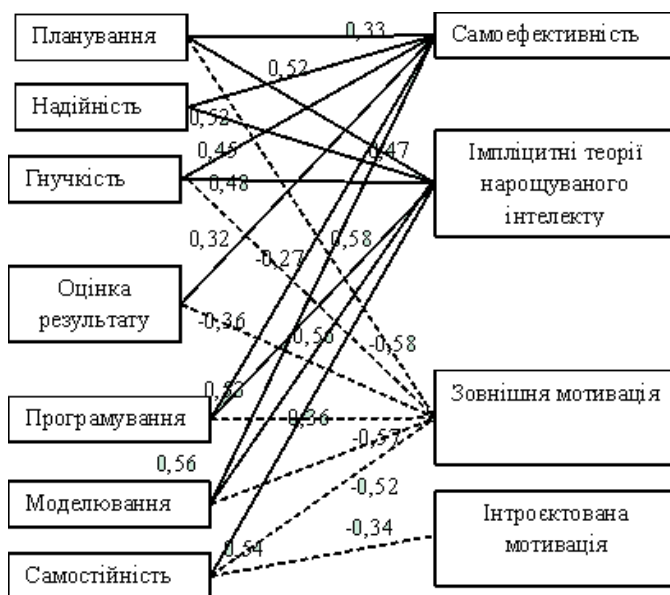

Рис. 6. Кореляційні зв'язки саморегуляції навчально-професійної діяльності та самоефективності, імпліцитних теорій та академічної саморегуляції у студентів-правознавців.

Показники планування у майбутніх студентів-правознавців позитивно корелюють із самоефективністю, імпліцитними теоріями інтелекту та негативно – із показниками зовнішньої академічної мотивації. Показники надійності позитивно корелюють із самоефективністю та імпліцитними теоріями інтелекту. Показники гнучкості позитивно корелюють із самоефективністю та імпліцитними теоріями інтелекту та негативно – і з показниками зовнішньої мотивації навчання. Показники оцінки результатів навчання позитивно корелюють із показниками само ефективності і негативно – із показниками зовнішньої мотивації навчання. Показники програмування та моделювання позитивно пов'язані із самоефективністю та імпліцитними теоріями інтелекту та негативно – і з показниками зовнішньої мотивації навчання. Показники самостійності

позитивно пов'язані із імпліцитними теоріями інтелекту та негативно – із показниками зовнішньої мотивації навчання та інтроектованої мотивації.

Порівняльний аналіз кореляцій, отриманих на різних вибірках, свідчить про те, що серед майбутніх педагогів та майбутніх правознавців зв'язків між саморегуляцією навчально-професійної діяльності та само ефективністю, імпліцитними теоріями та академічними регуляторами є значущо більше, ніж у студентів інших фахів (хі-квадрат становить 23,76, $p < 0,0001$).

Висновки. Порівняльний аналіз психологічних корелятив саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів соціonomічних фахів показав наступне. Самоефективність як переконаність у власній ефективності безвідносно реальних досягнень чи невдач у діяльності є ключовою характеристикою, пов'язаною із саморегуляцією навчально-професійної діяльності майбутніх психологів. Для майбутніх педагогів ключовою здатністю у процесі становлення саморегуляції навчально-професійної діяльності є самоефективність, натомість для майбутніх правознавців поряд із самоефективністю високої значущості набувають імпліцитні теорії нарощуваного інтелекту. У майбутніх журналістів найбільш пов'язаними із особистісними властивостями характеристиками є моделювання програм навчання та гнучкість у їх перебудові. Найбільш значущою детермінантною саморегуляції навчально-професійної діяльності є імпліцитні теорії інтелекту, крім того значущими є негативні зв'язки із зовнішньою регуляцією навчання. У майбутніх менеджерів найбільш пов'язаними із особистісними властивостями характеристиками є моделювання програм навчання та здатності до планування та надійність у реалізації навчання. Самоефективність та імпліцитні теорії нарощуваного інтелекту позитивно корелюють з усіма показниками саморегуляції навчально-професійної діяльності у майбутніх правознавців, крім того виявлено низку негативних зв'язків із екстринсивним та інтроектованим регулюванням навчання.

Література:

Гордеева Т.О. (2013). Мотивация учебной деятельности школьников и студентов: структура, механизмы, условия развития: дисс. ...д.психол.н.: 19.00.07. М. 441 с.

Кузнецов М.А., Кузнецов О.І., Фоменко К.І. (2015). Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Харків: ХНПУ.

Фоменко К.І. Губристична мотивація та саморегуляція суб'єкта діяльності / К.І. Фоменко// Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки. Вип. 3, Т.2, 2017. – С. 95-101.

Фоменко К.І. Губристична мотивація: феноменологія, структура, детермінація. – Х.: Діса-плюс, 2018. – 484 с.

Яцюк М. В. (2008). Адаптація опитувальника академічної саморегуляції Р. М. Райана і Д. Р. Коннелла (Causal Dimension Scale II SRQ-A). *Практична психологія та соціальна робота*. 4. 45-47.

Моросанова В.И., Бондаренко И.Н. (2015). Диагностика саморегуляции человека. М.: Когито-Центр.

Шварцер Р., Ерусалем М., Ромек В. *Русская версия шкалы общей самооффективности Р. Шварцера и М. Ерусалема/Иностранная психология*. 1996. 7, 71-76.

Оригінальний рукопис отриманий 1 квітня 2022 року

Стаття прийнята до друку 11 квітня 2022 року